

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Закомірного Ігора Миколайовича

«Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів

вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Формування інформаційного суспільства в Україні є необхідною умовою сталого розвитку країни, її повноцінного входження у світовий освітній простір. У сучасному інформаційному суспільстві насамперед виділяють такі його характеристики: збільшення ролі інформації та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у житті суспільства; створення інформаційного простору, що забезпечує доступ людей до світових інформаційних ресурсів та ін. Сучасні ІКТ надають людині інформаційного суспільства значні можливості, а розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності (ІК-компетентності) є важливою складовою життя. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти, від рівня підготовки яких залежить становлення інформаційного суспільства.

Дисертаційна робота І.М. Закомірного «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти», актуальна у руслі зазначеної проблеми та вказує на необхідність впровадження нових підходів до формування ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл. Водночас актуальність дослідження, виконаного І.М. Закомірним, зумовлена необхідністю розвивати ІК-компетентність вчителів вечірніх шкіл, здатних реалізувати себе в сучасних умовах неформальної освіти – інформатизації життя суспільства. Про це говорять Закони України «Про освіту», «Про Національну програму інформатизації», «Про інноваційну діяльність», інші нормативно-правові документи.

Тема дисертації пов'язана з планами науково-дослідної роботи відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за темою «Теорія і практика особистісного і професійного розвитку дорослого населення» (РК № 0114U003163).

У рецензованій роботі мова йде про розвиток ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл шляхом упровадження певних умов: обґрунтування змісту і форм розвитку їхньої ІК-компетентності; застосування інтерактивних методів та дистанційних технологій навчання; створення навчально-методичних матеріалів. Автор здійснив аналіз стану дослідження проблеми розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл у педагогічній науці й установив, що ІК-компетентність є важливою інтегральною характеристикою особистості.

Здійснивши аналіз стану дослідженості проблеми розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти, дисертант визначив суперечності, на подолання яких спрямоване дослідження.

Вирішення наукового завдання дисертації знайшло своє відображення у рукописі, який відрізняється чіткою структурою. Саме у такому формулюванні наукове завдання розглядається в педагогічній науці та практиці вперше.

Відзначимо логічну побудову структури дисертації. Дисертація Закомірного І. М. складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Правомірним є науковий апарат дисертації. Дисертант правильно визначив об'єкт і предмет дослідження, чітко сформулював мету. Відповідно до об'єкта, предмета й мети окреслено завдання дослідження та сформульована його гіпотеза. Вдало сформульовані методологічна та теоретична основи дослідження, обрано його методи. Дослідження здійснювалося впродовж 2013-2019 рр. у три етапи. На різних етапах дослідження в експерименті брали участь 290 респондентів.

Аналіз дисертаційної роботи І. М. Закомірного дає підстави стверджувати, що дослідження має наукову новизну та теоретичне значення.

Зокрема, вперше розкрито сутність розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти та визначено її мотиваційний, інформаційно-знаннєвий, діяльнісний й рефлексійно-результативний компоненти; виокремлено критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійний), їх показники та рівні розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл (адаптивний, конструктивний, дослідницький, експертний); уточнено сутність понять «вечірня (змінна) школа», «компетентність», «ІК-компетентність вчителів вечірніх шкіл»; удосконалено зміст, форми, методи розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл.

Заслуговує на увагу розроблена у дисертації й експериментально перевірена модель розвитку ІК-компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в розробленні навчально-методичних матеріалів, що можуть бути використані педагогічним персоналом закладів неформальної освіти, інститутів післядипломної освіти, центрів підвищення кваліфікації різних категорій дорослих.

На погляд офіційного опонента, на захист представлено результат довготривалої наукової праці, присвяченої вивченю актуальної і, водночас, недостатньо дослідженої теми, а саме – розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти. Автор дисертаційної роботи намагався осмислити вказану тему як таку, що має сучасне значення.

Немає сумніву в тому, що Закомірний Ігор Миколайович зробив свій науковий вибір свідомо, розуміючи, що головним стратегічним продуктом інформаційного суспільства є інформація і знання.

На особливу увагу заслуговує запропоноване Закомірним І.М. визначення інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл: це мобільна здатність ефективно застосовувати інформаційні процеси для здійснення професійної діяльності, що передбачає певний рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями.

Суттєвий інтерес становить розмежування автором технологічного інструменту (ролі інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності вчителя) за трьома позиціями: як інструмент вчителя-предметника, як інструмент адміністратора школи, як інструмент вчителя інформатики.

Загальна методика дослідно-експериментальної роботи свідчить про вміння організувати експеримент в умовах освітнього процесу та відповідно використовувати методи математичної статистики для обробки одержаних результатів (критерію Пірсона - χ^2). Результати проведеного автором педагогічного експерименту переконливі й засвідчили позитивну динаміку зростання рівнів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти в учасників експериментальної групи за усіма показниками, тоді як рівні досліджуваної якості в учасників контрольної групи не зазнали суттєвих змін.

Висновки до кожного розділу і загальні висновки сформульовано відповідно з текстом роботи. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані в 20 публікаціях, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях та публікацій у збірниках матеріалів конференцій. Автореферат відповідає змісту дисертації.

Визначаючи загальне враження від рецензованої дисертації, можемо з приємністю зазначити, що перед нами актуальна і необхідна наукова праця. Разом з тим дисертація, на погляд офіційного опонента, має певні недоліки; для їх уникнення сформулюємо

зауваження та пропозиції:

1. У дисертації здійснено ґрунтовний аналіз сутності понять «компетентність» і «компетенція»; наведено значну кількість визначень вказаних понять різними дослідниками. Інформаційно-комунікаційну компетентність автор розглядає як обов'язкову складову професійної компетентності водночас поняття «професійна компетентність» не досліджує. Без жодних пояснень автор ототожнює в роботі поняття «інформаційно-

комунікаційна компетентність» і «інформаційно-цифрова компетентність», яку дослідники відносять до однієї з ключових компетентностей. Тому недостатньо зрозумілою є власна наукова позиція автора щодо наведених понять.

2. Назва I розділу в змісті дисертації та авторефераті відрізняється від назви розділу в тексті дисертації. А саме, в змісті і авторефераті розділ I – «Теоретичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти», а в тексті роботи – «Теоретичні засади дослідження проблеми розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти».

3. Автор визначає одну з особливостей низького рівня інформаційно-комунікаційної компетентності (недостатність матеріально-технічної бази вечірніх шкіл), беручи до відома розпорядження Київської міської державної адміністрації про скорочення видатків на утримання мережі вечірніх шкіл. Однак, немає підтвердження того, що така ситуація відбувається і в інших містах України.

4. На с. 83 дисертації представлено узагальнені результати визначення освітніх потреб. Проте, на думку опонента, варто було б описати як цей узагальнений результат отримано.

5. У тексті дисертації містяться деякі мовностильові неточності й технічні помилки. Скажімо, в написанні типу програм: текстовий процесор, а не текстовий редактор; табличний процесор, а не табличний редактор. Також автор використовує термін бази даних, хоча мова йде про роботу з базами даних, яка реалізовується за допомогою спеціального програмного забезпечення, тому варто замінити цей термін на «системи керування базами даних».

6. На с. 99 дисертації автор не досить вдало провів порівняльну характеристику щодо існуючої хибної думки про сутність інформаційно-комунікаційної компетентності і власного сучасного бачення, оскільки більшість характеристик дублюються.

Отже, дисертація Ігоря Миколайовича Закомірного «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти» є самостійно виконаною, завершеною, оригінальною науковою працею, що має теоретичне і практичне значення, робить вагомий внесок у теорію і методику професійної освіти та заслуговує позитивної оцінки і відповідає нормативним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 року, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
інформатики та інформаційних технологій
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

С.О. Шлянчак

